

II CURS DE FILOLOGIA VALENCIANA. IV SIMPOSI DE FILOLOGIA VALENCIANA —EN HONOR DE JOAN VENY

Els dies 9, 10 i 11 de maig de 2000 es va celebrar a la Universitat de València el II Curs de Filologia Valenciana, IV Simposi de Filologia Valenciana, organitzat pel Departament de Filologia Catalana de la Universitat de València, dedicat a l'estudi del valencià. Els organitzadors del Simposi van acordar dedicar-lo al Dr. Joan Veny, pare de la dialectologia catalana actual i mestre de tots els qui es dediquen a l'estudi de la dialectologia i de la lingüística històrica en el nostre àmbit lingüístic. Amb aquest motiu, el Departament de Filologia Catalana de la Universitat de València i els nombrosos participants en el Simposi reten al professor Veny un sentit homenatge.

El Comitè Científic del Simposi, format pels professors Jordi Colomina, Lluís Gimeno, Emili Casanova, Abelard Saragossà i Joaquim Martí, aplegà més de 30 ponents, agrupats sota tres àrees temàtiques:

- 1) Fonts i mètodes per a l'estudi del valencià.
- 2) Temes bàsics i problemes pendents.
- 3) Els parlars concrets i aplicacions pràctiques al valencià.

El dia 9, després de l'acte d'inauguració oficial del Simposi, que correu a càrrec del degà de la Facultat de Filologia, de la directora del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de València i d'un representant del Comitè Organitzador del Simposi, començaren les sessions de treball. Les ponències del primer dia es desenvoluparen sota el tema «Fonts i mètodes per a l'estudi del valencià». La primera intervenció correspongué al professor Jordi Colomina, catedràtic de Filologia Catalana a la Universitat d'Alacant i director de l'Atlas Lingüístic de la Comunitat Valenciana, el qual tractà sobre *L'ALCV: un instrument per a conèixer el valencià*. El Dr. Colomina va explicar la metodologia (qüestionari, localitats, informants, enquesta, enquestadors) i els objectius de l'atles, i va oferir un tast d'alguns dels resultats obtinguts a través de tres mapes lèxics. Cal remarcar la importància múltiple de l'ALCV per a la configuració de l'estàndard oral, per a mostrar les especificitats dels parlars del País Valencià, per comprovar-ne l'evolució lingüística, per conèixer l'estat dels dialectes en l'actualitat o per analitzar la interferència lingüística.

Ramon Sistac, de la Universitat de Lleida, en la ponència *El català occidental entre dues tendències*, féu una caracterització dels parlars nord-occidentals, i advertí del perill que representa per als dialectes occidentals del Principat, i també per a la unitat de la llengua, una idea reduccionista de l'estandardització de la llengua co-

muna basada exclusivament en el model central. Vicent Garcia Perales, del CEU San Pablo, amb la ponència *L'ALPI: el valencià de fa 50 anys*, ens va oferir un tast de la seua tesi doctoral. Tractà sobre la història, els objectius i la metodologia de l'Atlas Lingüístico de la Península Ibérica, i analitzà com reflecteix el parlar valencià del moment en què es van fer les enquestes (anys trenta) i la seua projecció actual. A continuació van intervenir Miquel Penyarroia i Ricard Moran, de la Universitat de València, amb la dissertació *Buits en els estudis de cultura popular*, en la qual es referiren als condicionaments culturals i geogràfics sobre el llenguatge, destacant la interacció entre l'home, l'espai (social i físic) i el llenguatge. El professor Brauli Montoya, de la Universitat d'Alacant, en la ponència *Evolució demolingüística del Sud valencià des de la restauració democràtica (1975-1994)* va analitzar, de manera molt gràfica i precisa i amb l'aportació de nombroses dades procedents d'enquestes i de censos lingüístics, l'evolució en els darrers anys de la competència lingüística i de l'ús del català a les comarques valencianes de l'Alcoià, el Comtat, la Marina, el Vinalopó, l'Alacantí i el Baix Segura. Va cloure la sessió matinal el professor Miquel Nicolàs, de la Universitat de València, amb la ponència *Dialectologia i història de la llengua*, en la qual va reflexionar sobre els paral·lelismes i els contrastos entre ambdues disciplines; l'una, la dialectologia, atenta fonamentalment a l'espai, i l'altra, la història de la llengua, preocupada per l'ordre temporal, però totes dues obertes a una col·laboració de la qual es poden extraure beneficis recíprocs.

La sessió de la vesprada començà amb la xerrada de Josep Ramon Gómez Molina, de la Universitat de València, intitulada *El valencià i el castellà a València: ensenyaments mutus*, en la qual va mostrar la situació del català a l'àmbit escolar al País Valencià; en concret va tractar sobre l'aprenentatge del català i del castellà a l'ensenyament secundari, optant per un disseny curricular complementari i integrat d'ambdues llengües. Igualment, remarcà com a finalitat principal de l'ensenyament de llengües en contacte el desenvolupament de la competència comunicativa en totes elles. Va incidir en la dimensió social de l'ensenyament de la llengua i en la necessitat de construir unes programacions de llengua que no passen per alt el lligam amb la comunitat que l'usa.

A continuació, Josep Lacreu, cap del Servei d'Assessorament Lingüístic de la Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana, dissertà sobre *El model lingüístic valencià*. En la seua intervenció, després de definir i caracteritzar el concepte de *model de llengua*, Lacreu va fer un repàs dels quatre models bàsics que, al seu entendre, s'han donat des de les normes de Castelló al País Valencià:

- 1) Model particularista. Basat en el respecte a la normativa fabriana, però donant prioritat a les formes valencianes.
- 2) Model convergent. Parteix de la tradició valenciana, però buscant en altres dialectes solucions que ens aproximem el màxim possible a la resta de dialectes catalans.
- 3) Model integracionista. Pretén la integració en un model de llengua catalana únic.
- 4) Model secessionista.

La ponència de Pelegrí Sancho, de la Universitat de València, va versar sobre *Fraseologia i dialecte. La fraseologia del valencià col·loquial*. El ponent es va ocupar de les propietats que defineixen i caracteritzen la fraseologia, de la seua abundància en el registre col·loquial per la informalitat, subjectivitat i expressivitat que el caracteritzen, es va referir al gran nombre d'unitats fraseològiques del valencià encara no descrites, que caldria enregistrar, i cridà a la reflexió sobre la pertinència d'utilitzar determinades unitats fraseològiques col·loquials en situacions més formals. Ell mateix va aportar als congressistes nombrosos exemples de fraseologismes extrets del registre col·loquial.

Xavier Giralt, de la Universitat de Saragossa, va parlar sobre els *Parallelismes dialectals entre el ribagorçà i el valencià*, a partir de l'estudi lingüístic de tres etnotextos del dialecte ribagorçà, en concret de la comarca de la Llitera, pertanyents a parlars diferenciats: Peralta de la Sal, que representa un català amb presència de trets aragonesos; Albelda, com a representant d'un català amb mínima presència de trets aragonesos, i Calassanç, mostra del català de transició a l'aragonès. La darrera ponència del dia tingué per títol *Criteris del «Valencià en perill d'extinció»* i correspongué a Eugeni Sempere Reig, autor del llibre *Valencià en perill d'extinció* (València, 1997). El ponent informà l'auditori sobre els criteris seguits en la selecció del lèxic del seu llibre i tractà sobre els objectius que es proposà amb el seu llibre, plantejat com un intent de salvar una parcel·la important de la llengua amenaçada de perdre's entre les noves generacions. Amb la presentació del llibre de Francesc Blanch *Mozaik multilingüe mínim*, per part d'Abelard Saragossà, es va cloure el primer dia de Simposi.

Les ponències del 10 de maig s'agrupaven en l'àrea temàtica «Temes bàsics i problemes pendents». Va obrir la sessió el professor Abelard Saragossà, de la Universitat de València, el qual tractà sobre *La normativa sintàctica i la sintaxi col·loquial*. Va destacar la importància del registre col·loquial, com a punt de partida i d'arribada de qualsevol normativa lingüística. Es va detenir fonamentalment en l'anàlisi de l'ús de les preposicions *per* i *per a*, partint del rigor científic, mitjà imprescindible per a entendre la realitat i evitar errors metodològics. A continuació, Joaquim Martí, de la Universitat de València, parlà sobre *El valencià dels segles XVI al XVIII*, un moment clau en la formació dels dialectes catalans actuals, i on, a pesar de la interferència castellana, desigual segons l'època, segons el registre i segons el nivell lingüístic, els textos no perden mai la seua catalanitat lingüística essencial. L'última ponència abans del descans correu a càrrec del professor Vicent Beltran, de la Universitat d'Alacant, la qual tenia per títol *El parlar de la Marina*. Va diferenciar i oposar el parlar de la Marina Alta i de la Marina Baixa, analitzant algunes oposicions significatives en els nivells fonètic, morfològic, sintàctic i lèxic. Posteriorment se centrà en l'estudi del parlar de la Marina Alta, on hi ha especialment una zona, la qual inclou també la localitat de Tàrbena, que constitueix un subdialecte diferenciat, en el qual es nota la influència mallorquina.

Després de la pausa, el professor Josep Martines, de la Universitat d'Alacant, dissertà sobre *La documentació històrica en l'estudi del valencià actual*. Va desta-

car la importància de la documentació històrica en l'estudi del lèxic, més enllà de l'acumulació de dades. El ponent exemplificà abundantment com la documentació històrica permet dibuixar l'evolució dels mots, millorar la caracterització diacrònica dels diversos parlars catalans i esclarir la influència d'altres llengües sobre el català, centrant-se sobretot en la relació entre l'aragonès i el valencià. Tot seguit, Manuel Pérez Saldanya, de la Universitat de València, presentà la ponència *L'origen fonològic d'algunes particularitats morfològiques*. El Dr. Pérez Saldanya va fer un repàs de la distribució funcional dels temps verbals de passat, per a centrar-se en el pretèrit perfet, amb els problemes del paradigma primitiu del perfet simple, els canvis analògics que s'hi produïren, tant en català com en altres llengües romàniques, i el sorgiment del pretèrit perfet perifràstic. La sessió del matí es va tancar amb la intervenció del professor Manuel Sifre, de la Universitat «Jaume I» de Castelló, amb la ponència *Una caracterització de la morfologia verbal valenciana*, en la qual s'ocupà de diverses qüestions relatives als models de flexió, a les estructures internes dels paradigmes i a les tendències actuals de les classes flexives.

En la sessió de la tarda, que es va iniciar a les 16 hores, tingué lloc la lectura de les comunicacions de Toni Cucarella: *La llengua literària*, Xavier Favà: *Aportacions al lèxic vitícola valencià: resultat d'unes enquestes al País Valencià*, Francesc Gascon: *Noves aportacions al DCVB recollides a Beneixama (l'Alcoià)* i M. Àngels Diéguez: *Expressions multinominals i variació sinonímica en textos valencians del XIII i principis del XIV*. A continuació, es va presentar públicament el llibre *Estudis de toponímia valenciana en honor de Vicenç M. Rosselló i Verger* (València, Denes, 2000), amb la presència del Magnífic Rector de la Universitat de València.

El segon dia del Simposi es va tancar amb la ponència d'Antoni López *El valencià estàndard de la Bíblia valenciana*. El ponent, membre del comitè d'adaptació de la Bíblia valenciana, va fer un recorregut per la gènesi de la *Bíblia valenciana. Traducció interconfessional* (Castelló, Saó / A.B.C., 1996) i explicà els criteris utilitzats en l'adaptació valenciana de la Bíblia. El model lingüístic seguit ha estat el valencià estàndard, evitant tant les formes massa cultes, tan sols comprensibles per a un cercle reduït de lectors, com les formes massa col·loquials, que llevarien dignitat al text. Els editors han tingut també present la voluntat d'arribar a formes d'expressió compartides per les grans àrees dialectals catalanes.

Rosanna Pasqual va obrir les sessions del darrer dia del Simposi, amb la xerrada *L'adaptació del valencià oral en el Diari de Sessions de les Corts Valencianes*, en la qual va tractar sobre els problemes i dificultats que es presenten a l'hora de transcriure els textos orals dels parlaments en les Corts a textos escrits, sobre els criteris utilitzats i sobre les deficiències detectades. La ponència següent també estigué dedicada al llenguatge administratiu actual, en concret sobre *El valencià del DOGV*. Va córrer a càrrec de Francesc Llopis Bauset, el qual va mostrar i explicar els canvis lingüístics experimentats pel Diari Oficial de la Generalitat Valenciana (DOGV) des dels seus inicis fins ara, i com aquests canvis reflecteixen en

bona mesura els canvis socials i polítics, i com afecten les interferències del poder polític en la seua redacció. El ponent va lamentar que en els vint-i-dos anys transcorreguts des de la publicació del Diari no s'haja aconseguit crear definitivament un model de llengua coherent i homogeni. A continuació Vicent Pitarch, membre de l'Institut d'Estudis Catalans, va dissertar sobre el *Concepte de normativa en valencià*. El ponent va fer un recorregut per la història de la normativa catalana al País Valencià al llarg del segle xx, fins als nostres dies, defensant com les propostes normatives serioses han partit sempre d'opcions nacionals de la comunitat lingüística. Igualment, recordà com en l'actualitat la normativització està resolta a tot el domini lingüístic català, tret del País Valencià, per raons eminentment polítiques.

Després d'un breu descans, Hèctor Moret, especialista en el català d'Aragó, va presentar la ponència *El Baix Aragó parla valencià?*. Començà referint-se a la problemàtica del català en aquella regió fronterera i als entrebancs sociolingüístics que hi suposa parlar català. Va comparar la situació sociolingüística del Baix Aragó catalanòfon amb la del País Valencià, i va constatar les analogies entre les dues regions. Tot seguit, va fer una anàlisi interna comparativa, en els nivells fonètic, morfosintàctic i lèxic, del valencià i dels parlars del Baix Aragó, remarcant-ne les moltes coincidències existents. El professor Carles Segura, de la Universitat d'Alacant, va presentar la ponència *El valencià a l'escola*. Va exposar la metodologia i els resultats obtinguts d'un sondeig fet en les comarques meridionals valencianes del districte universitari d'Alacant per a esbrinar quin nivell d'acceptació i quin grau de permeabilitat té en la població, sobretot en la infantil, la variant normativitzada del català. Es tractava, doncs, d'apreciar quina qualitat lingüística adquireix la llengua en cada grup, i sobretot en el més jove, és a dir, el més influït per les formes lingüístiques promogudes per l'escola en valencià, amb l'aplicació de l'actual sistema de normalització bilingüista. Les conclusions de l'estudi van ser bastant pessimistes: cap grup no assoleix una normalitat lingüística, no es creen bilingües equilibrats i la qualitat lingüística és deficient. Va cloure la sessió del matí el professor Miquel Àngel Pradilla, de la Universitat «Rovira i Virgili» de Tarragona, amb la ponència *El tortosí i el valencià contrastats*, la qual versà sobre la problemàtica de la filiació i delimitació tortosina.

La sessió de la vesprada s'inicià amb la ponència Salagustín, *un altre catalanisme murcià*, del professor Joan Antoni Sempere, de la San José State University, el qual va donar a conèixer una mostra més de la influència del català sobre el murcià. Seguí el segon torn de comunicacions. La primera anà a càrrec de Mar Massanell, redactora de l'ALDC, que dissertà sobre *El mot valencià i nord-occidental picaport: intent de justificació de la seva creació i distribució geogràfica*. En la comunicació següent Maria Àngels Buj tractà sobre el tortosí, i, per últim, Daniel Casals oferí la xerrada *El valencià en el llibre d'estil de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió*.

Després d'aquestes comunicacions, el professor de la Universitat de Barcelona José Enrique Gargallo presentà la ponència *Ecologia i caracterització dels par-*

lars xurros, en la qual va tractar sobre els parlars de les comarques ponentines de l'Alt Millars, l'Alt Palància i els Serrans, on, sobre la base actual predominant del castellà, hi ha pervivències d'un aragonès residual i una influència d'adstrat del català. Un cas excepcional és el Racó d'Ademús, illa administrativa valenciana, molt apartada de la frontera lingüística, cruïlla peninsular on conflueixen el tipus dialectal castellanoaragonès i el castellanomanxec.

El professor Joan Veny va clausurar el Simposi amb la conferència *El valencià en l'ALDC*, i a continuació rebé el merescut i emotiu homenatge de tots els congressistes. Finalment es va servir a tots els participants un vi d'honor.

JOAQUIM MARTÍ MESTRE
Universitat de València